

הערות והארות
בתורת מרן האור לציון יתקבלו במייל
a7205308@gmail.com

גליון 63
פרשות מטות-מסעי
תשפ"ו

לתרומות והנצחות
ומסירת שמות לברכה והצלחה
a7205308@gmail.com

אור מציון

השיעור השבועי
מרן הגאון רבי בן ציון אבא שאול שליט"א
בית הכנסת אוהל רחל
רחוב פולנסקי ירושלים

מורינו הגאון רבי בן ציון אבא שאול שליט"א
ראש ישיבת אור לציון ירושלים

איסור אכילת בהמה וחיה טמאה (מצוה קנד)

אזהרת עשה, ואעפ"כ לומדים מפסוק שיש לאו, ולא לומדים בק"ו אף שיש אזהרת עשה, וצ"ע.

יישוב החינוך - בגילוי מילתא עונשים מן הדין

החינוך מתרץ דכאן אין זה נחשב שעונשים מן הדין, כי זה גילוי מילתא שהתורה אוסרת מי שיש לו מעלי גרה ובודאי מי שיש לו גם מפריסי פרסה, ובמקום של גילוי מילתא לומדים גם לענוש.

והקשו על זה האחרונים, דבגמ' במכות (ה.) דורשים מהפסוק "כאשר זמם" שהעונש של עדים זוממים הוא רק כשזה בגדר זממה, ולא כאשר עשה, שאם כבר הרגו ע"פ העדים זוממים אינם חייבים, ודעת הרבה ראשונים דאפילו מלקות אין להם, ולא אמרינן שילפינן בגילוי מילתא לחייב גם אותם, לאחר שרואים שהתורה חייבה אפילו כשלא נעשה על פיהם.

וכן יש להקשות מהגמ' במכות (טו.), שבתורה נאמר איסור מיוחד על אחותו מאביו ועל אחותו מאמו, ואעפ"כ יש דרשה בגמ' שם במיוחד לאחותו שהיא בת אביו ובת אמו, ולא אמרינן דמגילוי מילתא ילפינן לה, כי אין עונשים מן הדין.

ובאמת צריך לבאר הטעם בזה, שלא אומרים בכלל מאתים מנה, שאם התורה אסרה סיבה אחת כלול בזה שגם אם נוסף עוד סיבה זה אסור.

ונראה לבאר, כי באמת יכול להיות שכל הדין הוא רק כשיש סימן אחד של טומאה, אך כשיש ב' סימנים זה מציאות אחרת, ורק בצורת ק"ו שזה מידה שהתורה נדרשת בו אפשר לאסור, דזה ודאי ששני סימנים זה יותר חמור מסימן אחד.

ביאור דברי החינוך ע"פ חקירת האחרונים אם סימני טהרה הם סימן או סיבה

ונראה ליישב דברי החינוך באופן זה, דהנה הגר"א וסרמן זצ"ל עמד על דברי הגמ' שאם רואים בדג קשקשת ואין לו ספיר יכול לאכול כי בודאי יש לו ספיר, והגמ' מקשה א"כ למה כתבה התורה את הסימן של ספיר הרי עליו לבד אי אפשר לסמוך, ומשני יגדיל תורה ויאדיר. ולכא"ו זה תמוה, דמאי דאמרינן יגדיל תורה ויאדיר הוא בפלפולים של תורה שאינם נוגעים למעשה, אך דבר שהוא למעשה בצורה טכנית ואינו נוגע כי אי אפשר לסמוך עליו, מה שייד לומר בזה יגדיל תורה ויאדיר הרי אין בדבר שום תורה.

הסימן הראשון - עוף שאינו דורס

נטצינו בתורה שלא לאכול עוף טמא, והתורה האריכה לפרש את כל סוגי העופות הטמאים, והם י"ט או כ' (מחלוקת ראשונים) עופות.

מקור האיסור

התורה אסרה עלינו לאכול בהמה וחיה טמאה, שסימנם, מעלה גרה מפריס פרסה ושוסע שסע פרסות. והאדם שעבר ואכל מאחד מאלו לוקה כמו כל איסור לאו, מלבד מה שעובר על איסור נבילה, כי השחיטה לא מתירה בבהמה טמאה.

אמנם בתורה לא התפרש האיסור אלא בשפן ארנבת וגמל שהם מעלי גרה ולא מפריס פרסה, שעליהם נאמר לאו מיוחד "לא תאכלו", אך בשאר הטמאים לא התפרש עליהם לאו, ונלמד מק"ו מארנבת וגמל שהם רק מעלי גרה, שאם מי שהוא רק מעלה גרה אסור כ"ש מי שהוא גם מפריס פרסה.

קושיית החינוך מניין יש מלקות בשאר טמאים, דעת הרמב"ם והרמב"ן דלומדים בק"ו למקום שיש בו איסור עשה

בספר החינוך (מצוה קנד) הקשה א"כ אמאי לוקה עליהם אם שאר טמאים נלמדים רק מק"ו, הרי אין עונשים מן הדין.

והנה ברמב"ם במאכלות אסורות (פ"ב הלכה א-ב) כשהעתיק האיסור של שאר בהמות טמאות, כתב שאיסורם מדין לא תעשה יחד עם איסור עשה שיש עליהם, כי התורה אומרת על הבהמות הטהורות אותם תאכלו, ומכלל עשה אתה שומע לאו שבהמות טמאות אסורים (ובשיעורים קודמים הארכנו מהו איסור עשה, אך ודאי אינו כלאו ממש), ובהלכה הבאה הוסיף דלפיכך האוכל מבהמה וחיה טמאים לוקים עליהם.

ומבואר מלשונו יישוב לקושיית החינוך, דבמקום שכבר יש איסור עשה על הדבר, אפשר להוסיף לו מלקות בק"ו, ואין אומרים בזה שאין עונשים מן הדין. וכן מבואר בדברי הרמב"ן ביבמות (כב.), יעו"ש.

וביאור הדבר, כי לאחר שהתורה פירשה על כל דבר עשה, ופירשה לאו על אחד מהם, זה מוכיח שהתורה באה לומר לאו באחד מהם וזה ילך על כל הפרשה שנאמר בהם איסור עשה, ורק לא הוצרכה לבאר לאו בכל דבר בנפרד, לאחר שרואים את רצון התורה שדבר זה כבר פירשה עליו איסור עשה.

[וצ"ע בזה, מהגמ' במכות (יז, א) דהאכל ביכורים ולא קרא עליהם יש]

וביאר הגר"א וסרמן זצ"ל, דיש לחקור בסימני טהרה של טהורה האם זה סיבה שסימנים הם שגורמים לה טהרה, או שזה סימן שאם יש לו סימני טהרה זה הוכחה שהוא טהור. ולפי הצד שזה סימן אין בזה שום נפקותא, אך אם זה סיבה אפשר להבין שהתורה אומרת לנו שזה גם סיבה שעושה טהרה. [וכן יש נפק"מ במה שמצוי בימינו הרכבה של דגים, אם זה תלוי בשם של הדג, או בסימנים שלו].

ולפי הצד שזה סימן, נראה לבאר דברי החינוך הנ"ל, דבאחותו בת אביו ובת אמו יש חומרא יותר ואולי לזה לא מספיק מלקות, אך בסימנים אין הסימן הוא עיקר שם האיסור, אלא זה הוכחה שזה אסור, אך כשיש ב' סימנים הוא אינו יותר חמור אלא יש לו עוד סימן, וכמו שפשוט דאם נצרך בפיקו"נ לאכול בהמה טמאה שאין דין הקל הקל לאכול תחילה מי שיש לו רק סימן אחד, ולכן שייך להגיד גילוי מילתא לתת לו עונש מלקות כי באמת אין חילוק ביניהם. [אכן לפי הצד שזה סיבה יש מקום לומר שבפיקו"נ יאכל תחילה מי שיש לו סימן אחד, אך לא מסתבר כן, וזה הוכחה כהצד שזה סימן].

מח' רבנן ור"ש בטמא שיוצא מטהור

נחלקו רבנן ור"ש (בכורות ו:): בפרה שילדה גמל, לרבנן היוצא מן הטהור טהור ומותר באכילה, ולר"ש יש ילפותא שהוא אסור באכילה מדאורייתא, שטמא היוצא מן הטהור טמא.

והראשונים נחלקו בשפן שיוצא מן הפרה אליבא דר"ש, והיינו האם הריבוי שנאמר בתורה על גמל שיוצא מן הטהור, זה גילוי לכל שאר בעלי חיים הטמאים שיוצאים מן הטהור, או שרק גמל נאסר, דעת הרא"ש דגם שאר הטמאים אסור, ואילו התוס' בחולין (כד.) סוברים שרק גמל נאסר.

ונראה בביאור המחלוקת, דיסודו תלוי בחקירה הנ"ל אם סימני טהרה הם סימן או סיבה, שנחלקו מה החידוש בילפותא פרה ילדה גמל אסור, האם נאמר בזה שכל שנוולד כשהוא נראה טמא הוא אסור, ולצד זה אין מקום לחלק בין גמל לשפן, או שהתורה חידשה שאף שהוא נולד מטהור וזה סימן של טהרה מ"מ זה שהוא נראה גמל הוא סימן טמאה, ואז זה חידוש התורה דווקא בגמל ולא בשאר טמאים.

ועוד נפק"מ בזה, הנה החת"ס בחולין (קיג:) כתב דלפי ר"ש יש גם צד קולא, בפרה שיוצא מגמל, דלרבנן אסור מדין היוצא מן הטמא, אך לר"ש יהיה מותר כמו שגמל שיוצא מפרה אסור. וכנראה למד התח"ס שלר"ש זה גילוי שהולכים לפי הולד עצמו כי הסימן טהרה הוא עצמו גורם טהרה, ואין נפק"מ ממה הוא נולד. אכן לפי הצד שנתבאר לעיל, שזה גילוי מיוחד בגמל שהוא סימן טמאה גם כשהוא טהור, אין סיבה ללמוד מזה גם לטהור שיוצא מן הטמא. ובשבט הלוי (ח"ג כתב שאין דברי התח"ס מובנים לו. [אף שדרכו בכל התורה לפסוק כהחת"ס].

היוצא מן הטמא טמא - מחלוקת הראשונים אם מקבל עליו מלקות

בעיקר הדין שהיוצא מן הטמא טמא, דעת התוס' בחולין (סז.) דלוקה על זה כי דין היוצא מן האיסור עצמו, אך דעת הרמב"ם במאכלות אסורות (פ"ג ה"א) שאינו לוקה, וביאר הפמ"ג (יו"ד סי' פא סק"א) שהרמב"ם לשיטתו בספר המצוות בשורשים דדבר שאינו מפורש בתורה אפילו שהוא איסור דאורייתא אינו לוקה על זה, ויוצא מן הטמא אינו מפורש בתורה ולכן אינו לוקה.

וכיוצ"ב מצינו לגבי איסור בל תשחית שפסק הרמב"ם בהלכ' מלכים (פ"ו ה"י) שאסור להשחית גם שאר דברים מדאורייתא ולא רק להשחית עצים, אך אינו לוקה ע"ז, כי בתורה מפורש רק לא תשחית את עצה.

וכן בהנאה מאיסורי הנאה דעת הרמב"ם שאינו לוקה כי אינו מפורש בתורה אפילו שאסור מדאורייתא. וזה מה שכתב הרמב"ם דקידושי כסף הם מדברי סופרים, והיינו כמו שביאר הכס"מ שאינו מפורש בתורה. [ולמעשה אין נפק"מ כי היום היא מקודשת מן התורה].

דם חלב ובשר של אדם - הטעם שאין בו דין היוצא מן הטמא

והנה הגמ' בכתובות (ס.) לומדת מ"כי מעלה גרה הוא" - הוא טמא ואין דם וחלב מהלכי שתיים טמא, שאין איסור מן התורה לאכול דם וחלב שיוצא מבן אדם. ורק מפני מראית העין גזרו רבנן שלא יאכל דם שכבר יצא מחוץ לפיו, אך מה שבתוך פיו אין בזה מראית העין ומותר [אפילו שמדאורייתא אין חילוק בזה].

ולגבי אכילת חלב מהאם האיסור הוא הפוך כמבואר בגמ' שם, דאסור לינוק מהאם בעצמה כי נראה שיונק שרץ, ורק כשיוצא מהאם מותר כי נראה כחלב של בהמה שמותר באכילה.

והראשונים דנו לגבי אכילת בשר של בן אדם האם הוא אסור מדאורייתא, ודעת הרמב"ם (מאכלות אסורות פ"ב ה"ג) שאין בו לאו אך אסור מדאורייתא, דכתיב זאת החיה אשר תאכלו, ודורשים שרק חיה מותר באכילה ולא אדם. והקשו הרמב"ן והרשב"א בכתובות (שם) הא קיימ"ל דיוצא מן הטמא טמא ואיך יתכן שחלב ודם של אדם יהיה מותר אם הבשר של אדם אסור מדאורייתא, ולכן חלקו על הרמב"ם שהאיסור של בשר אדם הוא רק מדרבנן.

אמנם הר"ן תמה על הרמב"ן, דאדרבה אם הבשר של אדם מותר למה צריך פסוק להתיר דם וחלב של בן אדם, הרי זה יוצא מן הטהור ולמה שיהיה אסור.

אכן בלשון של הרמב"ן נראה שעמד על זה, וסבר דמזה שהתורה התירה רואים שזה טהור, ונחשב יוצא מן הטהור, כי אם זה היה טמא לא היה שייך שיהיה טהור כי היוצא מן הטמא טמא.

והנה נתבאר לעיל, דדעת הרמב"ם שהיוצא מן הטמא טמא אינו עיקר האיסור כי אין בו מלקות, ולשיטתו אי אפשר ללמוד ממה שהדם והחלב של אדם מותרים שגם הבשר של אדם מותר, כי יתכן שרק היוצא מותר ולא הבשר עצמו שהוא יותר חמור. ולכן נראה דדברי הרמב"ן והרשב"א הם כשיטת התוס' הנ"ל, דהיוצא מן הטמא טמא ולוקה עליו כי זה כמו האיסור בעצמו, ולכן שייך ללמוד ממה שהדם והחלב מותר שגם הבשר מותר.

נפק"מ בנידון הנ"ל - אכילת עור של אדם והנחת אצבעו בכוס רותחת

ונפק"מ במה שמצוי שאוכלים מהעור של אדם כשכוססים את האצבעות, וזה תלוי בנידון הנ"ל אם יש איסור בבשר של אדם, אך יש צד קולא בזה, כי הגמ' מעלה צד שהעור אינו כמו הבשר.

יש שדנו במי ששם את אצבעו בתוך כוס מים רותח האם יש כאן בליעות של טמא, דלפי הצד שבשר של אדם אסור לכאורה יש לה בליעות. אכן כבר הביא בשו"ת חת"ס ברב שנשאל ביום הראשון לכהונתו בעוף שנפל לתוך סיר חלב רותח ומת שם, ופסק לאסור למכור לגוי כי אין בסיר שישים, ורעשה עליו כל המדינה דבשר עוף בחלב איסורי מדרבנן ומותר בהנאה, והשיב להם שיש לאסור מצד אבר מן החי כי בלע מהעוף בעודו בחיים וזה אסור גם בהנאה, והחת"ס דן דדבר שהוא חי אינו מוציא טעם כי הוא מגן על עצמו, ולכן אין לאסור מצד זה וה"ה בבשר של אדם שאינו נותן בליעות בעודו בחיים.

דברי חיזוק

על מרן רבינו האור לציון זללה"ה שנאמרו בסוף השיעור
לכבוד יומא דהילולא דיליה

אני חושב שלכל יהודי יש בלב, את העוצמה הזאת, רצון להיטיב רצון להשפיע על עם ישראל דברים טובים, וכן צער גמור על חסרון בכבוד שמים, ורק זה לא לידי ביטוי כי אנשים התרגלו שלא מביעים רגשות בכלל על עניינים של עבודת ה', אנשים יכולים להבין שללמוד ארבע שעות הוא יכול לשמוח, אבל אם הוא ראה משהו של חסרון כבוד שמים, והוא כאב על זה הוא לא מרגיש צורך לציין את הדבר ברגשות שלו, וכל זה ממש לא נכון.

מור סבי ע"ה, אני בטוח שחלק גדול מהדרגא שלו הוא מההתרגשויות הנוראות שהיו לו בענייני עבודת ה'. אמרתי היום שהסבא היה לו חיים ארוכים הרבה יותר מאנשים אחרים, היו לו חוויות עוצמתיות בשבוע אחד מה שיש לאדם אחר בשנה שלימה, הוא היה שומע דברים טובים על בן אדם היה כולו משתתף, וכשהיה שומע צער של בן אדם הוא היה ממש בוכה, הוא היה לוקח את הדברים עד דכדוכה של נפש, אבי מורי בשנים האחרונות היה אומר לקצר את הקבלת קהל שלא יסכן את סבי. וכשהיה רואה אברך שעולה ומתעלה, אי אפשר לתאר את השמחה שהייתה לו, כשהיו באים לפניו אברכים, תלמידים שלו, הוא היה קם לפניו, זה לא סתם ענווה אלא באמת הוא כיבד אותם.

אי אפשר לתאר את הקנאות שהייתה לו על כבוד שמים, כשהיו מדברים אתו על השואה הבן אדם היה מחליף צבעים, כאב לו מאוד על החילול ה' שהייתה בשואה, מלבד הצער של עם ישראל.

כשהתחילו לעשות נישואי תערובות יומתיים, הוא דיבר ע"ז ואמר שזה יותר גרוע מהשואה, הוא האמין בכל ליבו בגדול המחטיאו יותר מן ההורגו, הוא ידע והבין מה זה כנסת ישראל. הקנאות של פנחס, לא קנאות של אנטי, אלא קנאות שמגיע מהחלק הכי גדול בבן אדם, אהבה כבוד ורצון, לתקן עולם במלכות שכי בצורה הנכונה. יהי"ר שנלמד מדרכיו, וזכותו תגן בעדינו. אמן.

פנחס התייחד במה שהיה לו לב למען הקב"ה בצורה יוצאת מן הכלל. הקנאות האמיתית היא לא תולדה של עז כנמר, אלא תולדה של אהבת ה'.

יכול להיות לאדם קנאות מתוך רצון של אדם להוציא את היצרים שלו, יש לו יצר של קנאות, אם הוא לא היה יהודי הוא היה מוציא את זה בלשבור חלונות ברחובות, עכשיו שהוא יהודי הוא מקנא לשם ה'. כך חשבו השבטים על פנחס, שיש לו יצרים של קנאות מאבי אמו שפיטם עגלים לעבודה זרה. הוא מגיע מעולם אחר, אין לו את העדינות של יהודי.

הקב"ה נגלה למשה רבינו לגלות לו, דהקנאות שלו מגיעה מאהרן הכהן שהיה אוהב שלום ורודף שלום, הקנאות שלו נבעה מאהבה גמורה לקב"ה ואהבת ישראל, ככה אומר המסילת ישרים (פי"ט) שזה היא קנאות.

לא קל להגיע לכוה דרגא. אנחנו הכרנו איש אחד כזה, ה"ה מרן רבינו האור לציון זללה"ה, שלא היה כמותו אדם שניכר עליו אהבת ישראל, כל אדם גדול חייב להיות לו אהבת ישראל, אהבת הזולת, אך הוא היה מיוחד בזה, היה לו חשק אדיר להועיל לכל עם ישראל. מור זקני היה קנאי גדול, הוא היה בוער, אבל הבעירה לא הייתה כנגד אנשים אלא בעד אנשים, קנאות לכבוד שמים, היה לו אכפתיות לכבוד שמים שאי אפשר לתאר במילים, משהו פלא, במידה גדושה מאוד, כשהוא היה רואה משהו של חילול ה' זה היה נוגע אליו באופן נורא, ממש היה לו כאב בכל ליבו ונפשו.

וכשהיה רואה משהו של כבוד שמים היה נהרא שפוכה על פניו, כשהיה רואה משהו שלומד טוב, היה לו שמחה עצומה, כשהיה רואה ילדים יושבים ולומדים הוא היה מתענג, ראו כמה הוא שמח מזה, וכמה שהוא דוחף לזה.

כשהיה רואה מבחנים פומביים לתת פרסים וכד', אפילו שהוא לא אחז מאירועים פומביים, אבל לבו הייתה עם הדבר הזה. מתוך קנאות עצומה, ומתוך אהבה עצומה שהיה לו ליהודים, היה לו רצון אדיר להיטיב ליהודים, וממש רצון יראיו יעשה, שזכה לשנות את כל העולם.

ענייני חינוך והשקפה

מתוך שו"ת מיוחד שנערך עם רבינו ראש הישיבה שליט"א בקו מסתברא
על דמותו של רבינו עט"ר מרן האור לציון זללה"ה לרגל יום הילולא דיליה

הסברא בכל דבר, ולא לוותר ולהתייגע עוד פעם ועוד פעם עד בלי קץ. מצד שני הוא קיבל שם גם את החלקים האחרים שלו, את הקשר לעולם הקבלה, לעניינים רוחניים, את המסר של חכמי ספרד לגישה בחיים, ממש אני חושב שהוא ינק את זה.

עם השנים הוא גדל מאוד, שמו יצא בעל העולם, ובאמת זכה להעמיד תלמידים הרבה, ולהטביע את מה שהוא קיבל בדור הבא בצורה יוצאת מן הכלל, ממש למעלה מדרך הטבע, להעמיד רבים בדרכי הלימוד וההעמקה ולהפוך אותם לכל החיים לאנשים שמשאם ומתנם בעומק העיון, כמו שהדור הצעיר יותר מכיר את התלמידים שלו.

השואל: זכות היא לנו לשוחח עם הגאון רבי בן ציון אבא שאול שליט"א, נכדו הגדול וחביבו של מרן הגרב"צ אבא שאול זצ"ל, רצינו לבקש מכבוד ראש הישיבה, לספר לנו על קצת משורשיו של הסבא.

רבינו שליט"א: סבא זצוק"ל למד בישיבת פורת יוסף מילדותו ממש, הוא נכנס בגיל צעיר מאוד, והוא קיבל מרבי הישיבה דשם, בפרט מרבו רבי עזרא עטייה שהיה הראש ישיבה שם, והוא היה אדם שחינך להעמקה בתורה ולעיון בתורה לעמל התורה, ממש שקיעות בלימוד בכל הכוחות, והסבא קיבל ממנו. ככה הדמות שלו התעצבה בפורת יוסף.

מצד אחד העיקר היה העיון והעמקה בלימוד בתורת הנגלה בהלכה ובסוגיות, לרדת כל דבר לשורשו להבין מאיפה נובע כל דבר, ולהבין את

השואל: שיטת הלימוד שהייתה נהוגה כל השנים בפורת יוסף הייתה יותר בלימוד הפשט, בצורה יותר מקומית, הייתה שונה מהדרך של הסבא.

רבינו שליט"א: לא, זה לא היה ככה אצל רבי עזרא, גם לא אצלו, וגם לא אצל רבי יעקב עדס זצ"ל, רבי עזרא יותר העמקה בעיון מקומי, ורבי יעקב יותר פלפול וחרירות. הסבא קיבל גם מרבי יעקב, אכן לזמן קצר, כי באותו זמן עזב את הישיבה.

*

השואל: בספר אור לציון נראה שהוא לא רק ישב בעומק הסוגיות אלא גם בעומק ההלכה, איך הוא הצליח להגיע לכזה היקף.

רבינו שליט"א: גם את זה הוא קיבל מרבותיו, רבי עזרא היה גם פוסק, מלבד העמדת הסוגיא, היה לו מהלכים שלמים בסוגיות ההלכה, עם הכרעות, גם בענייני קים לי מתי אומרים ומתי לא אומרים. סבי בעצמו אמר שהוא קיבל ממנו הרבה בענייני חו"מ, הוא עצמו שימש כדיין הרבה שנים, בדור ההוא הדברים היו יותר נעלמים, אבל הרבה דברים שהיו במסורת של חכמי המזרח יצאו לאור דרך סבי זצוק"ל.

חוץ ממה שספרי האור לציון מבטאים את שיטת הפסיקה הפרטית שלו, שרבות הולכים לאורו בפסקים ובהוראות שלו, יש כאן במידה מסוימת השתקפות הפסיקה של חכמי המזרח בדורות האחרונים, שהוא שימר אותה והעביר הלאה, גם פסקים פרטיים וגם פסקים כלליים. זה נושא ארוך להסביר את צורת הפסיקה, אבל ברור שהפסקים מושתתים בעיקר על הבן איש חי והכפ החיים, ודברים שקיבל מרבי עזרא, גם פסקים בפועל שקיבל ממנו, וגם צורת התייחסות שקיבל ממנו, וכל זה ברכה בפני עצמו.

*

השואל: ידוע שמלבד הקשר שלו עם חכמי התורה הספרים, היה לו קשר עם גדולי הדור האשכנזים, מהיכן זה הגיע.

רבינו שליט"א: הנקודה היא שכל אחד מגדולי ישראל שהגיע איתו במגע, והיה לו הרבה בחיים כדי להיות עם הרבה במגע, וכל אחד שהכיר אותו ראה את גדולתו, ומצא בו חבר וידיד לשאת ולתת אתו, כך שכמעט כל גדולי הדור האחרון הכירו בו וידעו מגדלותו.

יש מכתב של הרב אלישיב על אור לציון ח"א, שבדרך כלל במכתבים של הרב אלישיב על ספרים, הוא מציין את המחבר שהדברים שכותב מצויינים למשקל ולמיטרי, ומודגש הענין שאינו מעריך את המחבר בהכרעת ההלכה, אבל במכתב שכתב לסבי על האור לציון מודגש הענין שבכוחו היה לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא מהש"ס והראשונים, בהלכות שורשיות גם בדברים שהאחרונים לא עסקו בהם להוציא הלכה מהש"ס, והיא תהלתו, שהיה לו כח מיוחד במינו בחלק הפסק.

*

השואל: זכורני שהיה לי שיחה עם אביכם ראש הישיבה האור אליהו זצ"ל, והוא סיפר לי שפעם הלך ברחוב אחד מחכמי פורת יוסף עם רבו רבי עזרא עטייה, והוא שאל אותו שאלה בתוך כדי הילוך, ועברו ליד הגרב"צ זצ"ל, ואמר לו רבי עזרא שישאל אותו וידע לענות, ואכן מיד ענה לו, ואותו חכם השתתה לראות שרבי בן ציון יודע לענות מיד מה שלא ברור לרבי עזרא, ענה כנגדו רבי עזרא כל הקמת ישיבת פורת יוסף הייתה שווה כדי שיצא רבי בן ציון אחד.

רבינו שליט"א: אכן בשבעה אותו חכם סיפר לנו את זה בהתרגשות, איך שרבי עזרא התבטא עליו.

*

השואל: וזה במיוחד מופלא, שהרי כל חכמי הספרדים גדלו בפורת יוסף ומהם העתיקו את השמועה לדורות הבאים, ועדיין היה שווה הכל רק בשביל רבי בן ציון.

רבינו שליט"א: אכן זה מופלא ממש. כל העתקת התורה הגיע מפורת יוסף, כל החכמים מכל הארצות, באו לפורת יוסף, ומשם העמדת התורה בדור שלנו.

*

השואל: סביכם עמד גם בראשות הישיבה של פורת יוסף, איך הוא לקח את העול הזה, ואיך הוא ראה את התפקיד הזה.

רבינו שליט"א: העמדת התלמידים הייתה העיקר אצל סבי, גם מו"ר אבי היה מדבר על זה, שסבא השקיע בהרבה תחומים גם במסירות שיעורים בכוללים וגם בהקמת תלמודי תורה וגם בדיונות, אך העיקר היה אצלו העמדת תורה לתלמידים, ובאמת רבים מאוד ממרכיבי התורה שהם תלמידים ישירים שלו, וכבר יש דור הבא של תלמידי תלמידיו, וברוך משלם שכר טוב ליראיו, שהעמל שלו הצמיח את כל זה.

*

השואל: ידוע שהוא לא רק הרגיש ככל אדם, אלא כפשוטים שבפשוטים, שהיה מקדים שלום לכל אדם, מהיכן זה מגיע כאלו דרגות של ענווה.

רבינו שליט"א: באמת כתוב בברייתא באבות פרק שישי ומלבשתו ענווה, זה פלא גדול, וזה חלק מסיבה שהוא הצליח להשפיע על כל כך הרבה אנשים, ממש להתנהג רגיל בלא התנשאות על שום אדם בעולם, והוא הרגיש רע ואוהב אמיתי לכל יהודי ויהודי, כל מי שהיה במחיצתו הרגיש את עומק הרצון שלו להיטיב ולרומם, ואת הכבוד שהוא חש לכל אדם ואדם הוא ידע לבטא את זה, וזה נתן המון לתלמידים, ויכול להיות שזה הסיבה שלאורך שנים הם עדיין בגדר תלמידים שלו. רק לפני שבוע וחצי שאל אותי יהודי, יש כאן בבית כנסת אנשים שלמדו אצלו לפני שנים רבות, ועדיין הם חיים את ההדרכות שלו, את צורת חשיבה שלו, את כל ההערכים שהיה לו, זה משהו מיוחד ויוצא דופן.

יכול להיות שהסיבה לזה, הוא שהוא לא התנשא ולא התרומם, ולא ניסה להיות משהו אחר מהצורה שהקב"ה ברא אותו.

*

השואל: מסופר ששאלו אותו איך כל הברכות שלו מתקיימות, ואמר שאינו מכוון שום כוונות ויחודים, רק אני עמל ארבעים שנה על אהבת ישראל לאהוב כל יהודי, וכל צרה של יהודי נוגע לו באופן אישי ממש. איך אתם יודעים לספר על כח הברכה שלו.

רבינו שליט"א: תמיד ידענו בבית שיש לו כח, והוא בעצמו היה יודע ומרגיש שהדברים שלו משפיעים, והוא מעולם לא עשה מזה עסק, רק היה אומר שזה יסתדר וזה יסתדר, זה דברים שכולם מכירים, על זה לא צריכים אותנו, זה היה מהדברים המיוחדים אצלו.

אבי ע"ה היה חוזר על זה, שחוץ מכל מעלותיו, היו רואים אצלו שתמיד היה שקוע בלימוד בצורה מאוד חזקה, היה לו קשה להפסיק להרהר בדברי תורה, וזה הייתה גדולתו.

